

Yazılı Basın, Gerçeklik Sunumları ve Savlanmamış Savlar

Gülsün Leylâ Uzun

Ankara Üniversitesi

Bu çalışmada, Türkçe yazılı basında yer alan ana sayfa haber metinlerinde görüş içeren bilginin yapılandırılışına ve ilişkilendirilişine yönelik belirgin eğilimlerden söz etmenin mümkün olup olmadığı konusu ele alınmaktadır.

Çalışmanın amacı, yazılı basında yer alan ana sayfa haber metinlerinde görüş içeren bilginin yapılandırılışında ve ilişkilendirilişinde *uslamlamanın* (reasoning) nasıl gerçekleştirildiğini ortaya koymak ve *savlama* (argumentation) ve *değerlendirme* (evaluation) yapısı temelinde yorumlayarak olası eğilimleri saptamaktır.

Uslamlarken savlama ve uslamlarken değerlendirme eylemleri doğaları gereği iki farklı düşünme biçimini belirginleştirmektedir: Çözümleme-birleştirme ve hüküm verme. Her iki eylem de temelde *iknâ* söylemine (persuasion) hizmet etmektedir. Ancak, sunulan bilginin öznellik ve nesnellik değeri üzerindeki etkileri farklıdır. Bu nedenle, değerlendirme ile öznellik, savlama ile nesnellik arasında doğrudan bir ilişki kurulabilir.

Bu çalışmayı temellendiren araştırma, betimsel bir çalışmadır. Nitel araştırma yöntemlerinden belge inceleme (doküman analizi) yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın veri tabanını, 12 ayrı günlük gazetenin bir haftalık ana sayfa haberleri oluşturmuştur. Veri tabanı, 60315 sözcük içermektedir. Çözümleme sürecinde Görüş içeren toplam 3600 sözce tespit edilmiş ve bu sözceler üzerinde çalışılmıştır. Veriler, alanyazınının sunduğu kuramsal çerçeve doğrultusunda belirlenmiş ulamlar kullanılarak "içerik çözümlemesi" ile çözümlenmiştir.

Çalışmada ulaşılan en genel bulgu Türkçe yazılı basında yer alan ana sayfa haber metinlerinde görüş içeren bilginin yapılandırılışında uslamlarken değerlendirmenin, uslamlarken savlama eylemine göre çok daha fazla tercih edilmekte olduğudur. Bu bulguyu, veri haline getirerek çalışmada Türkçe yazılı basında yer alan ana sayfa haber metinlerinde görüş içeren bilginin daha çok "hüküm" içerikli sunumunun egemen olduğunu ve haberin öznellik değerinin, değer biçilmiş anlam yükünün öne çıktığını savlamaktayız. Bu durum, haberin muhatplarını yani okuru varoluşa erişim konusunda engellemekte ya da çok zorlamakta; onları sayısız gerçeklik karşısında "yönetilmeye" açık bırakmaktadır.

Çalışma bu aşamasında, haber konusunun, uslamlarken savlama ve uslamlarken değerlendirme eylemlerinin görünümü açısından bir değişken olabileceği; Türkçe yazılı basın dilinde artsüremli bakışın süreçteki değişim ve dönüşümleri izlemek için incelenmeye değer olduğu ve farklı diller üzerine benzer konuda yapılacak çalışmaların çok daha kapsamlı vargılara imkan veren bulgulara açık olduğu gibi pek çok ileri tartışmayı olanaklı kılmaktadır.

Kaynakça

- Martin, J.R ve White, P.R.R. (2005). The Language of Evaluation: Appraisal in English. London: Palgrave.
- Toulmin, S. (1958). The Uses of Argument. Cambridge: Cambridge University Press.
- Toulmin, S., Rieke, R., Janik, A. (1984). An Introduction to Reasoning. NY: Macmillan Publishing Co.
- Verheij, B. (1996). Rules, Reasons, Arguments. Formal Studies of Argumentation and Defeat. Dissertation Universiteit Maastricht.
- Verheij, B. (2005). "Evaluating Arguments Based on Toulmin's Scheme", Argumentation 19, 347-371.
- Walton, D., Reed, C., Macagno, F. (2008). Argumentation Schemes. Cambridge University Press.
- Uzun, L., Ü.D. Turan, Z. Erk Emeksiz ve İ.Keçik (2008). Tübitak 107K228 No'lu Araştırma Projesi Raporu.